

ZSIGMONDY, ADOLPH

**Dissertatio inauguralis exhibens synopsis
fontium medicatorum Hungariae
praecipuorum respectu physico-chemico.**

Ueberreuter
Vindobonae
1840

EOD – Millionen Bücher nur einen Mausklick entfernt! In mehr als 10 europäischen Ländern!

Danke, dass Sie EOD gewählt haben!

Europäische Bibliotheken besitzen viele Millionen Bücher aus der Zeit des 15. – 20. Jahrhunderts. Alle diese Bücher werden nun auf Wunsch als eBook zugänglich – nur einen Mausklick entfernt. In den Katalogen der EOD-Bibliotheken warten diese Bücher auf Ihre Bestellung - 24 Stunden täglich, 7 Tage die Woche. Das bestellte Buch wird für Sie digitalisiert und als eBook zur Verfügung gestellt.

Machen Sie Gebrauch von Ihrem eBook!

- Genießen Sie das Layout des originalen Buches!
- Benutzen Sie Ihr PDF-Standardprogramm zum Lesen, Blättern oder Vergrößern. Sie benötigen keine weitere Software.
- *Suchen & Finden*: Mit der Standardsuchfunktion Ihres PDF-Programms können Sie nach einzelnen Wörtern oder Teilen von Wörtern suchen.*
- *Kopieren & Einfügen* von Text und Bildern in andere Anwendungen (z.B. Textverarbeitungsprogramme)*

* Nicht in allen eBooks möglich.

Allgemeine Geschäftsbedingungen

Mit der Nutzung des EOD-Services akzeptieren Sie die allgemeinen Geschäftsbedingungen. Die Benutzung erfolgt ausschließlich für private nicht kommerzielle Zwecke. Für alle anderen Zwecke kontaktieren Sie bitte die Bibliothek.

- Allgemeine Geschäftsbedingungen in Englisch: <http://books2ebooks.eu/odm/html/muw/en/agb.html>
- Allgemeine Geschäftsbedingungen in Deutsch: <http://books2ebooks.eu/odm/html/muw/de/agb.html>

Weitere eBooks

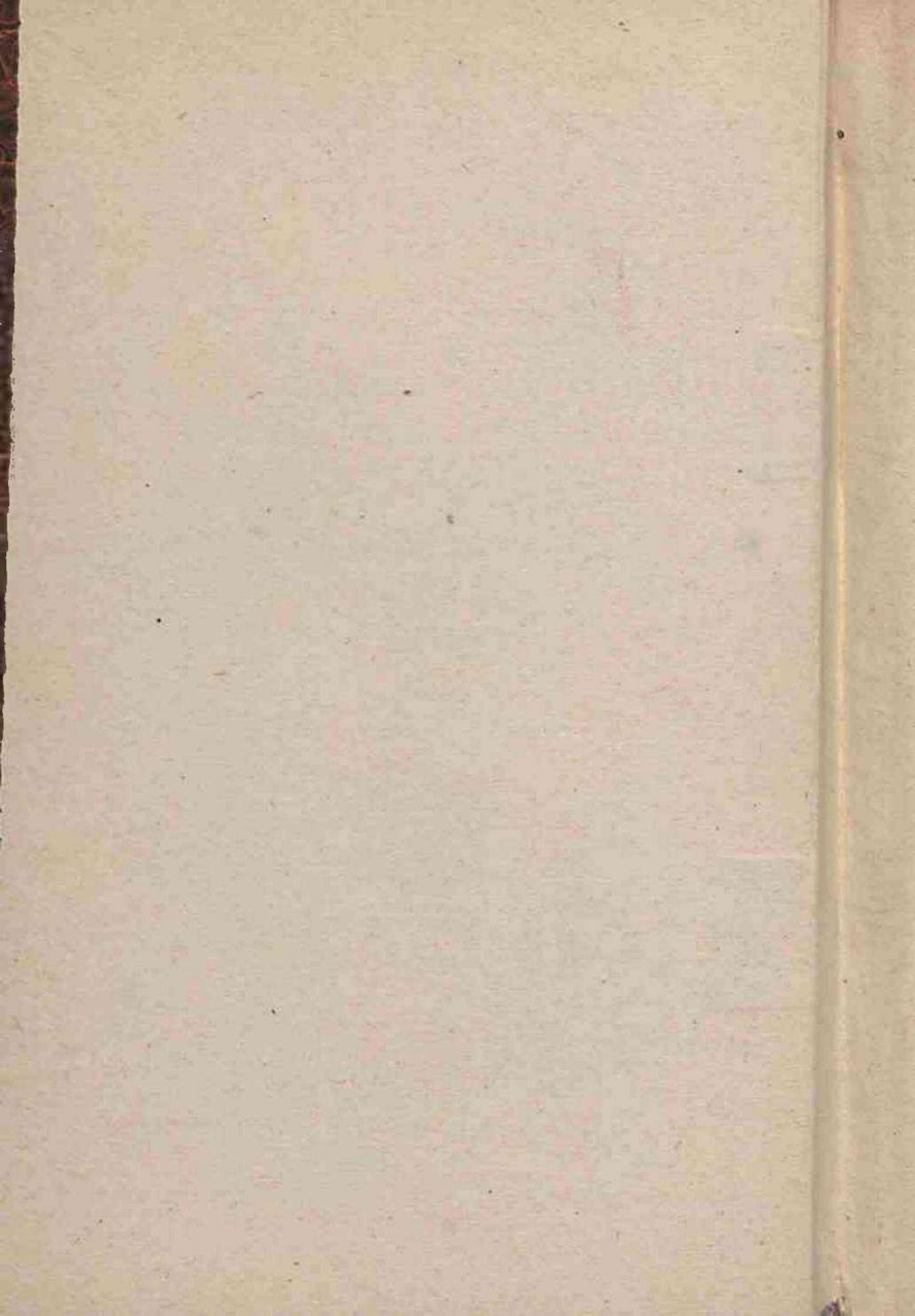
Schon über 30 Bibliotheken in mehr als 12 europäischen Ländern bieten diesen Service an.

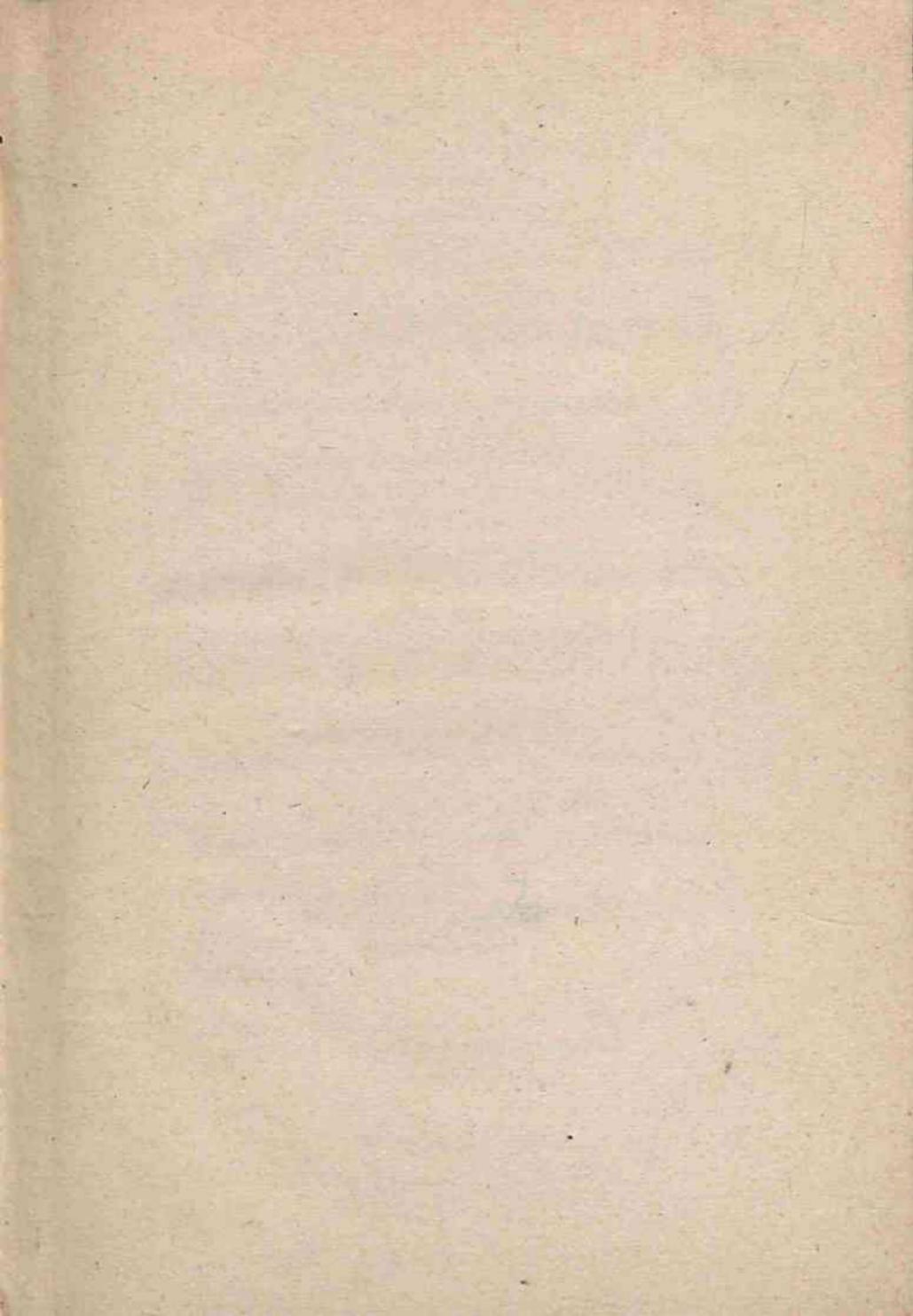
Finden Sie weitere Bücher zur Digitalisierung: <http://search.books2ebooks.eu>

Mehr Information: <http://books2ebooks.eu>

Institut für Geschichte der Medizin
Wien

D 4512

D 4512

2073/1827

29/5

DISSERTATIO
INAUGURALIS MEDICA
EXHIBENS
SYNOPSIS
FONTIUM MEDICATORUM
HUNGARIAE
PRAECIPUORUM

RESPECTU PHYSICO - CHEMICO,
QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
ILLUSTRISSIMI AC MAGNIFICI
DOMINI
PRÆSIDIS ET DIRECTORIS,
PERILLUSTRIS ET SPECTABILIS DOMINI DECANI,
NEC NON
CLARISSIMORUM AC CELEBERRIMORUM

D. D. Professorum

pro

DOCTORIS LAUREA

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME OBTINENDIS

in antiquissima ac celeberrima

UNIVERSITATE VIENNOBONENSE

publicae eruditorum disquisitioni

submittit

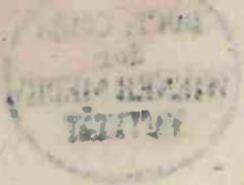
Adolphus Zsigmondy,

Hungarus Poseniensis.

In theses adnexas disputabitur in aedibus Universitatis
die . mensis Augusti, anni 1840.

Vindobonae.

Typis Caroli Ueberreuter.

1871

UNIVERSITÄT
LEIPZIG
MUSEUM HISTORICUM
MUSEUM HISTORICUM

VERZEICHNIS
DER
SACHEN
DIE
IM
MUSEUM
HISTORICUM
LEIPZIG
VORHANDEN SIND
VON
DR. THEODOR
MOMMSEN
LEIPZIG
VERLAG VON
VEIT HEBNER
1871

Verzeichnis
der
Sachen
die
im
Museum
historicum
Leipzig
vorhanden sind
von
Dr. Theodor
Mommson
Leipzig
Verlag von
Veit Hübner
1871

SPECTABILI AC MAGNIFICO

DOMINO DOMINO

LUDOVICO DE SCHEDIUS,

**SACRAE CAESAREAE ET REGIAE APOSTOLICAE MAJESTATIS CON-
SILIARIO, AA. LL. ET PHILOSOPHIAE DOCTORI, AESTHETICAE ET
PHILOLOGIAE PROFESSORI PUBLICO, COMPLURIUM INCLYTORUM
COMITATUUM TABULAE JUDICIARIAE ASSESSORI, ERUDITAE SO-
CIETATIS HUNGARICAE ET CAESAREAE RUSSICAE UNIVERSITATIS
CHARCOVIENSIS HONORARIUM, SOCIETATIS AUTEM REGIAE SCIEN-
TIARUM GÖTTINGENSIS CORRESPONDENTI MEMBRO ET LATINAE
JENENSIS SOCIO, FACULTATIS PHILOSOPHICAE SENIORI AC RE-
GIAE SCIENTIARUM UNIVERSITATIS HUNGARICAE RECTORI
EMERITO etc. etc.**

V I R O
INGENIO, ERUDITIONE,
HUMANITATE, BENEVOLENTIA,
AEQVE INSIGNE,
IN ILLUSTRANDIS REBUS PATRIAE
NULLI SECUNDO,
MOECENATI AMPLISSIMO,
HASCE STUDIORUM PRIMITIAS
I N
ANIMI GRATISSIMI ET PERENNIS VENERATIONIS
MONUMENTUM

alical

devinctissimus
Auctor.

Prooemium.

Operam me haud inutilem navaturum mihi videbar, de Analysisibus fontium medicatorum Hungariae acturus, tum quod, et recentiores et antiquiores aquarum Analyses, in variis scriptis periodicis, monographiisque disjectae sint atque dispersae; tum quod hae non minus, quam quae collectae sunt, neque satis accurate conscriptae, neque cum strenua originis literariae nota ubique connexae deprehendantur. — In perficiendo labore ut-cunque difficili duas observabam Classes, calidas et frigidas coordinando aquas; in priorum serie statuenda temperaturae gradum, in posterioribus, partium constituentium fixarum quantitatem respiciens. In enarrandis situ, elivante adjunctisque fontium me brevem esse et finis propositus, et defectus fide dignarum relationum jubebant; fontes vero ex quibus hausi, auctores Analysisium, harumque scaturiginem literariam accurate ubique adnotavi. — Ut autem aquae singulae inter se comparari valeant necesse erat quantitatem aquae investigatae ubique ad idem pondus reducere. In isto seligendo *Libram civilem Austriacam* = 16 Unciis = 7680 granis, medicis utpote maxime amicum, reliquis praeferebam; — quos ceterum numeros ad calculum decimalem (Chemicis magis usitatum) facile redigere licebit, si cum 13, vel adhuc exactius, si cum 1302 multiplicentur. — Ubi auctores quantitatem aquae investigatae voluminibus indicarunt, gravitatis specificae quoque ratio habita est, quam nonnisi ad *Mehadiam* et *Toplikam* neglexi. — Unice in aquarum *Stubnyensium* et *Buziásensium* Analysisibus quantitas Acidi Carbonici granis expressa ad pollices cubicos reducenda fuit, secus relationes inter pondera et volumina ab auctoribus adsignata nullibi turbavi, sed utramque quantitatem calculo meo ad mentem auctoris religiose indicavi. —

C o n s p e c t u s .

A. Thermae.

Ordinatae secundum labentes gra-
dus Scalae Reaumurianae.

1. Pöstény	51°— 46°
2. Buda	51°— 35°
3. Mehadia	51°— 18°
4. Topuszko	49°— 45°
5. Toplika	47°— 45°
6. Harkány	47°— 35°
7. Skleno	44,6°— 19°
8. Daruvár	37,8°— 32°
9. Lippik	37,4°— 32°
10. Magno-Varadinum	36°— 34°
11. Stubnya	35°— 29°
12. Trenchin	32,5°— 29,5°
13. Vichne	32°
14. Szlfiacs	25,8°— 9°

B. Frigidae.

Ordinatae secundum summam par-
tium fixarum in Libra civica aquae
contentarum.

15. Alsó Sebes grana	113,7
16. Suliguli	34,6
17. Királyfia	34,2
18. Sós-kút	32
19. Brusznó	23
20. Parád	21,6—9,8
21. Füred	17,3
22. Szalatnya	15,4
23. Barfa	13,5
24. Kobersdorf	12,9
25. Balff	11,2—6,5
26. Lacus Peiso	9,5
27. Buziás	4,6—3,2
28. Posonium	1,5

Scripturae compendia.

v. S.	versus Septentrionem
v. Or.	versus Orientem
v. Oc.	versus Occidentem
v. M.	versus Meridiem
Mill.	Milliaria
Th.	Thermae
B.	Balneum

F.	Fons.
T.	Temperatura.
Gr. sp.	Gravitas specifica.
ped. c.	pedes cubici.
p. c. vel poll. cub.	pollices cubici.
Unc.	Unciae.
gr.	grana.

A. T h e r m a e.

1. Pöstény.

Thermae Pöstényenses a vico Comitatus Nitriensis Kis Pöstény (Klein Pöstény, Piéstjan) nomen sortitae, scaturiunt in dextra fluminis Vagi ripa, eidem proxima. Ab oppido Nagy Pöstény dimidia hora, Tyrnavia (v. S. et Or.) sex et dimidio, Posonio decem distant miliaribus. Clima loci saluberrimum est, interim per viciniam montium Carpathicorum asperius redditur, adeo ut aegris debilioribus nonnisi aestate adulta conducatur; noctes frigidae, hic quoque, ut fere ubique in Hungaria cum diebus calidis alternant. — Vicus hospites recipiens efformatur serie domorum venustarum non minus ac commodarum; inter eundem et balnea interpositum est spatium 650 circ. passuum longum, arenosum, arboribus consitum. Ex multis scaturiginibus neglectis tres potui inserviunt, quorum princeps „puteus (der Brunnen)“ aquam sulphuream tanta ubertate praebet, ut balnea maximam partem solus provideat; libella ejus 3 pedibus supra Vagi superficiem elevatur, Temp. inter $+ 46^{\circ}$ et $+ 51^{\circ}$ R. variat.

In institutis balnearibus multa ad hanc usque diem desiderabantur, interim speramus, fore, ut sub illorum renovatione, quae nunc plane suscepta est, defectibus debita impendatur cura. Hactenus reperiebantur domus balneariae duae, *antiqua et nova*, quarum haec unum commune, pluraque separata continebat lavacra; illa balnea communia 4 complectebatur, videlicet: 1) *B. ambulatorium* (Gehbad) Temp. $+ 30^{\circ}$

ad 32° R. 2.) *B. coeni* (Schlammbad) T. + 31° ad 35° R.; *Coeni ipsius* T. 2° usque 3° altior. 3) *B. Judaeorum* 4) *B. plebejum* (Gemeinbad); utriusq. T = +28° ad 33° R. — Grav. sp. aquae nullibi notatam invenimus. Monographus thermarum recentissimus *Marschall* (*Die Heilq. v. Pöst. darg. v. Dr. Mart. Ferd. Marschall Ofen* 1838), qui earum Literaturam amplam exhibet, Analyses aqu. quantitativas duas memorat.

Harum antiquiorem L. B. a *Jacquin* et *Scholz* (re ipsa *Scholz* tantum), Viennae 1809 (non 1818), recentiorem Pharm. Mag. *Lang*, *Dorner* et *Pantocsek* sociata opera instituerunt; invenerunt autem in 16 Unc. aquae has partes constituentes:

	<i>Lang. etc.</i>	<i>Scholz.</i>
Sulphatis Natri	gr. 9,011	gr. 3,72
Sulphatis Magnesiaae	„ 2,829	„ 1,11
Sulphatis Calcariae	„ 4,617	„ 2,60
Muriatis Natri	„ 0,816	„ 0,57
Muriatis Calcariae	„ 2,173	„ —
Carbonatis Calcariae	„ —	„ 0,82
Carbonatis Magnesiaae	„ 1,849	„ 0,74
Tanini	„ 0,160	„ —
Silicae	„ 0,778	„ 0,19
Jactura	„ 0,240	„ 0,10

Summa part. fix. grana 22,473 gr. 9,86

Aëris atmosphaer. poll. cub.	12,854	non determin.
Acidi Carb. liberi	„ 7,776	—
„ Hydrothionici	„ 5,141	vestigium.

In 1 Libra civ. Coeni contin.		In 16. Unc. Incrustationum.	
	<i>Lang. etc.</i>	<i>Scholz.</i>	
Silicae Unciae	8,2640	—	Unc. 4,9920 4,8
Ferrici	„ 1,9968	1,76	„ 1,3664 1,2
Aluminae	„ 2,3408	1,92	„ 1,9872 2,0
Calcariae	„ 1,7344	0,80	„ 3,2736 } 7,6
Magnesiae	„ —	9,92	„ 4,2848
Humi	„ 0,0800	0,16	„ — —
Aquae	„ 1,3664	1,44	„ — —
Jactura	„ 0,2176	—	„ 0,0960 0,4
Unc. 16,0000	16,00.		16,0000 16,0.

Recentissimae investigationes aquarum qualitativae Cl. Prof. *Tognio* et *Joss* extra dubium quidem ponunt,

eas exiguam o x. Ferri quantitatem tenere: neque tamen evincunt, utrum metallum forma solum pulveris subtilissimi aquae admistum (vidimus enim celebratum illud coenum, quod aquae scaturienti intime mixtum est, indeque per moram praecipitatur, multum Ferrici continere), an vero, — de quo merito dubitandum, — chemice solutum sit?

2. *Buda.* (Ofen).

Metropolis haec Hungariae in regni centro sita, thermis quinque, in civitate, ad ipsam *Danubii* ripam locatis gaudet. Fluvius hic praeterlabens, regioe Budensis vix non tota montosa, temperaturam atmosphaerae frigidulam reddunt; ut itaque usus thermarum therapeuticus nonnisi *mensibus* Junio ad Aug. scopo suo adprime respondeat. Balnea singula secundo fluvio lustrantes offendimus 1) in *Th. Cuesareas*, Kaiserbad, multis fontibus, quorum numerus auctoribus non satis constat, provisas. Horum alii aquam calidam T. + 46° ad 51° R. — e quibus *puteus lotricum* calidissimus T. + 51° R., *fons potabilis* teste *Tognio* T. + 48,8° R., — alii tepidulam, alii frigidam balneis temperandis inservientem fundunt. 2) *Th.* (a possessore König) *Königianae*, Königs- olim Sprengerbad, T. 36° ad 37° R.; fontis ipsius e mente Josephi promanantis, atque cum balneo per aquaeductum 1100 org. longum juncti T. est = + 48° R. — 3) *Th. Ruscianae* 1), Raitzenbad T. = + 38° R. — 4) *Th. Pontanae*, Bruckbad, T. + 35° usque 37° R. 5) *Th. Gerhardianae*, Blocksbad, T. 37°, ex aquis limpidis limum copiosum deponunt, in usus medicos ceterum raro conversum. Thermac singulae lavacro communi amplo, lavacris item lapideis (Steinbäder — pro 2—4 personis) solisque se-

1) *Th. has. Fr. Simoa* (d. Heilq. Europas 1839) perperam Neubad vocat, hoc enim nomine nunquam insigniebantur,

paratis instructae, in th. pontanis vero etiam sellae vaporariae pro haemorrhoeicis praesto sunt. Omnium fontium aqua lacu amplo primum collecta, spontanaeque refrigerationi commissa, vel admixta aqua Danubina ad justum caloris gradum temperata in balnea derivatur. — *Aedes* et instituta th. Caesarearum et pontanarum reliquis omnino praestant, sunt hic (ut in th. König. quoque) putei apte exornati aquam, *usibus internis* convertendam, excipientes.

Singularem th. B. descriptionem exhibuit Dr. Fr. Xav. Linzbauer (dissert. inaug. exhib. conspectum therm. Budens. Budae 1832; item die warmen Heilq. d. Hauptst. Ofen, Pest 1837), quo in opere *Analysis in Oesterreicher* (proprie Prof. *Wintertl*) a 1781 factam, quae omnium ¹⁾ fontium postrema est, — ob defectum melioris adfert. Analysis haec perperam *Schustero* adscribitur, qui nonnisi antiqua rerum nomina in recentiora convertit, quantitates ad calculum decimalem reduxit, corporaque hypothetica, minusque determinata (e. gr. *Phlogiston*, *aër putridus*, *aër vitriolicus*, *terra invitriolabilis*, *tofus granulatus* etc.) ex illa omisit. — Tandem indefessus noster Dr. *Car. Lud. Sigmund*, fontes patriae soterios singulari amplectens cura, de hisce thermis quoque optime meruit, novum fontis potabilis Th. Caesarearum (Kaiserbad-Drinkquelle), puteique lotricum Viennae a. 1839 instituens examen (Conf. *Oest. medz. Jahrb.* 1839 B. 18.)

Nos hic antiquam simul Oesterreicherii ceterorum fontium exhibemus, quam a Cl. Fr. *Simon* reductam ex ejus opere (die Heilq. Europa's 1839) excripsimus, rati haud operae pretium esse, ut ipsi reductionem susciperemus, quam secus ubique religiose instituebamus. Continetur in 16 unc. aquae auctore

¹⁾ Nam fontis potabilis th. Caesar. et recentior a. 1804, quo sepultus rursus effodiebatur, a Prof. *Kitaibel* et *Wintertl* instituta, prostat.

Sigmund :			Oesterreicher :				
	f. pot.	put. lotr.	B. 1.	B. 2.	B. 3.	B. 4.	B. 5.
Carb. Natri gr.	2,02	1,80	—	—	—	—	—
Sulph. Natr. „	2,95	2,07	1,10	2,18	2,31	2,42	2,33
Mur. Natr. . . „	0,82	0,53	1,54	0,83	1,63	1,13	2,15
Carb. Calc. . . „	3,12	3,21	2,06	1,34	0,81	1,47	2,67
„ Magn. . . „	0,46	0,42	0,89	0,55	2,68	1,49	2,67
Sulph. Magn. . . „	—	—	—	—	1,61	—	—
Mur. Magn. . . „	—	—	0,17	0,21	0,04	0,94	1,07
Sulph. Calc. . . „	—	—	0,72	0,28	1,95	2,15	2,15
Silicae „	0,69	0,72	0,32	0,27	0,36	0,19	0,27
Aluminae . . . „	0,18	0,17	0,03	—	—	0,02	0,02
Princ. extract. „	—	—	0,002	0,008	0,016	vest.	0,07
Ferri „	—	—	vestig.	—	—	vest.	—
Jactura „	0,27	0,19	—	—	—	—	—
Summa p. fix. gr.	10,51	9,11	6,83	5,69	11,13	9,83	11,00
Acidi Carb. lib. „	3,96	1,75	—	—	—	—	—
(ad alt. Bar. 28“ T. +10° R. re- duct. = poll. cub.	3,72	3,13)	11,30	9,15	7,77	10,23	8,67
Ac. hydroth. lib. . .	vestig.	nul. vest.	vestig.	vest.	vest.	vest.	vest.
Oxygenii (? ?) p. c.	—	—	0,75	0,80	0,59	0,66	0,79

Patet hinc Th. Budenses minime aquis sulphureis, verum *th. acidulis alcalino-salinis* adnumerandas esse.

3. *Th. Herculeae vulgo Mehadienses.*

Th. Herculeae Romanis jam notae, (quod rudera copiosa, — aliaque innumera, quae in vicinia reperiuntur, monumenta testantur) in territorio legionis Valachico-Illyricae scaturiunt; ab oppido Mehadia (v. Or.) 1, a propugnaculo Turciae Neo-Orsova 2½, (v. S.) Temesvarino 20 distant milliaribus — Jacent in valle amoenissima, quae tertiam magnae vallis Cserna constituit partem, clauditurque undique montibus limitancis Valachiae, ramis montium Carpathicorum (V. Rochel Plant. Banat. rar.). — Clima hujus vallis a climate reliqui Banatus plane diversum, salubre est, aër lenitate, caliditate et puritate insigni gaudet, vegetatio uberrima plantas jam australes profert. (Vitis, Rosmarinus et Ficus absque singulari cultura sub dio lacte crescunt). — Locus ipse ther-

marum serie domorum commodarum duplici efformatus omnibus, quae hospitem saluti atque animi remissioni inserviunt, abunde provisus est. In extensione 1650 passuum 22 numerantur scaturigines aquarum, quae tamen non omnes in usum vocantur; harum tres in sinistra, reliqua in dextra Csernae ripa oriuntur. In enumeratione balnearum amnis praeterfluentis sequemur cursum. Sunt autem in dextra ripa haec: 1) *B. Herculis* (Herkulesbad) Temp. pro diverso anni tempore atque adfluxu aquae nivalis et pluvialis variat inter $+ 18^{\circ}$ et 39° R. Copia aquae adfluentis ingente (5045 ped. cub. intra horam) omnes calidos Europae fontes — Reicones Islandiae excepto — teste *Zimmermann* superat. 2) *B. Caroli* (Karlsbad.) 3) *B. Ludovici* (Ludwigsb.) 4) *B. Carolinae* (Karolinenb.) 5) *B. Caesarium* (Kaiserb. olim heisses Gliederb.); non procul ab hujus scaturigine tres aliae calidae, quarum una 51° R. attingit, prosiliunt venae. 6) *B. Ferdinandi* (Ferdinands - olim Kalkbad); in hujus vicinia reperitur *foramen sudatorium* (Schwitzloch), in cuius fundo tres sulphurei T. 32° ad 43° R., nascuntur fontes; ipsius antri modo neglecti calor sub atmosph. T. $17^{\circ} = 20^{\circ}$ R. 7.) *B. oculorum* (Augendunstbad) 4 venis provisum est, quarum secunda in receptaculum collecta dicitur der Augenbrunnen. In sinistra Csernae ripa posita sunt 8) *B. Francisci* (d. Francisci-vulgo Franzosenbad) supra scaturigine sua aedificatum. 9) *B. Josephi* (Josephsbad). — Instituta balnearia optime instructa sunt; usus aquarum fit etiam forma embrocationis, balnei gasiformis, *potus* (fons Nr. 1, 2, 3, 7), et clysmatis. Numerus hospitem a. 1836, 1900 superavit.

Literatura th. Herc. sat dives, auctores plures monographos numerat, quibus tamen omnibus palmam praeripit Dr. *J. G. Schwarzott*, opere die Herkulesbäder bei Mehadia, Wien 1831, in quo proluxa th. descriptio et fusior earum legitur historia. Analyses

aquarum plures habemus, quarum tamen nulla votis perfecte respondet. Summam investigationis per Prof. a *Zimmermann* a. 1817 in loco susceptae, adduxisse placuit. Continentur in 16 unc. aquae

Balnei	No. 1	2	3	4	5	6	7	8	9
Temperat. R.°	18—39	34	37	22	44	43	42	32	39
Gr. spec. . . .	1,006	1,004	1,007	1,005	1,012	1,009	1,009	1,010	1,010
Cop. aq. p. horam adfluentis ped. c. .	5045	23	960	180	89	90	40	93	5
Mur. Natr. gr.	12,11	10,22	16,75	28,07	29,57	29,84	31,65	23,99	28,59
Mur. Calc. „	5,25	4,47	6,98	13,55	15,42	15,79	17,61	10,18	14,77
Sulph. Calc. cum vestig. Silicae . „	0,66	0,63	0,93	1,40	1,55	1,56	1,54	1,24	1,53
Summa part. fixar. . gr.	18,02	15,32	24,66	43,02	46,54	47,59	50,79	35,41	44,89
Acidi hydrothion. . p. c.	—	0,77	1,58	2,29	3,10	1,58	2,64	1,58	2,17
Azoti . . . „	0,34	0,49	0,34	0,34	0,35	0,33	0,34	0,34	0,34
Ac. Carb. . „	1,13	0,35	0,38	0,45	0,64	0,48	0,57	0,41	0,42

4. *Topuszeko.*

In Croatiae confiniis militaribus jacet Carolostadio 7, Glina 1½ mill. remotum. Balnea bene instructa, hospitiaque commoda hic praesto sunt. Temp. aquae fontium = + 45° ad + 49° R. Gravitatas specif. = 1,003, Acido Carbonico autem caloris ope pulso = 1,005. Thermae hae in *J. Csaplovits Slavonien und Croatien* 1819 adumbrantur. Analysis earum recentissimam, a Pharmacopoeo *Müller* a. 1837 Vienne institutam, ex Collegae Dr. *Cur. Emresz* dissertat. inaugurali „*Analyses praec. font. medical. Hungariae Vienn. 1838*“ exscripsimus, quamvis ingentes differentias ab antiquiore *Gürthii* investigatione (qui part. fixarum non nisi 8,613 gr., *Acidique Carb.* 0,886 p. c. invenit), exhibeat. Continentur in 16 unciis aquae

Carbonat. Magnes. gr.	4,12	Muriat. Natr. gr.	0,53
Carbonat. Calcar. „	6,48	Oxydi Mangani „	vest.
Carbonat. Natri „	5,08	Aluminae „	0,27
Carbonat. Ferrosi „	1,03	Silicae „	1,02
Sulphat. Natri „	7,07	Mat. extract. et Jactura „	1,69

Summa partium fixarum gr. 27,29

Acidi carbonici liberi 20,50 (? ?) gr. = 49,52 poll. cub.

5. Toplika.

Oppidum Toplika (Teplitz) in Croatiae Comitatu Varasdinensi, ad declivium collis, qui Euronotum versus in vallem fluvio *Bednya* irrigatam protenditur positum, Varasdino (v. M. et Or.) spatio $1\frac{1}{2}$, Vienna $32\frac{1}{2}$ mill. dirimitur. Situs regionis salubris est; clima blandum, australe, constans, domicilia commoda, loca exhilarationi inservientia apta, balnearia in medio oppidi locata bene instructa, cum deversorio ope porticus clausae juncta, usum thermarum harum amoenum reddunt aequae ac proficuum. Fons *unicus* omnia balnea nutrit, cujus Temp. in castello (Brunnenstube) = 45° — 47° R. Gr. sp. = 1,0015; aqua ejus, saporis leniter salsi, raro bibitur. Balnea coeni in proprio aedificio coluntur. — Th. descripserunt Dr. *Steindl* (1822), *Kunitsch* (1828) et *Macher*. Recentissime brevem illarum descriptionem publicavit medicus balnearis Dr. *J. C. Schlosser*. Die Heilq. zu Teplitz, nächst Warasdin, in therapeut. Bezieh. — (Beilage zur Luna, Agram 1839. S. 30). — Monendum adhuc habemus Cl. Osann in suo opere: „Darstellung der bekannten Heilq. Berlin 1832.“ T. II. p. 323 confundere therm. has cum Magno-Varadinensibus. — Aquam investigavit Ph. Mag. *Haller* 1826, invenitque in 16 aquae unciiis

<i>Sulphuris in acido Hydro-</i>	Sulphat. Calcar.	gr. 1,352
<i>thionico soluti (?)</i>	Carbonat. Magnes.	„ 0,829
Muriat. Calcar.	„ Calcar.	„ 2,718
„ Magnes.	„ Ferrosi (?)	„ 0,198
„ Natri	Silicae	„ 0,252
Sulphat. Magnes.	Aluminae	„ 0,482
Sulphat. Natri	<i>Principii resinosi (?)</i>	„ 0,134

Summa partium fixarum gr. 13,653

Acidi Carbonici liberi poll. cub. . . 3,088

„ Hydrothionici „ „ . . 6,539

6. Harkány.

Oppidum Harkány Comitatus Baranyensis in planitie fertili situm, a fluvio *Drava* 1, ab oppido Siklos $\frac{1}{2}$, Quinque ecclesiis, Fünfkirchen, (v. M.) 3 distat horis. Septentrionem versus cingitur catena montium Harkányensium. Plura aedificia et domus rucolarum vicinorum pagorum frequentes suscipiunt advenas. — Putei tres hic adsunt; duo horum calidam, caloris medii + 47° R., tertius temperatam + 35° R. fundunt aquam. Cura instituitur tantum *lavando*, raro aquam medicatam *bibendo*. Apparatus balnearii sat bene ordinati et commodi utcunque sunt, non tamen necessitatibus sufficientes, quorum quippe amplificatio magnepere desideratur. *Linus* in usum balneorum convertendus ex fundo puteorum calidorum hauritur. — Quamvis hae thermae nonnisi a 1824 detectae sint, ultimis tamen annis numerus invisentium ad 800—1000 adscendit. —

Monographia th. completa in votis adhuc est; — brevem enarrationem subministravit Phys. Comit. Dr. *Patkovils* (Fünfkirchen 1830); recentissime eas Dr. *Kremzír* „in der Gesundheitszeitung des Dr. H. Beer 1839. N. 29” adumbravit. *Patkovils* aquas chemice examinans haec deprehendit in 16 aquae unciis

Carbonatis Calcariae	gr.	7,7720
„ Magnesia	„	1,3333
Muriatis Natri	„	2,3287
Silicae	„	0,0640

Summa partium fixarum . gr. 11,4980

Acidi hydrothionici poll. cub. 15,166

7. Skleno (Glashütten).

Vicus Com. Barsiensis, Schemnitzio (v. S.)
vix 2, Cremnitzio (v. M.) 3. abest horis; cujus ther-
mae *Vichnensibus vicinae*, sitae sunt in vallecula ad
occidentem flexa et cum latiori *Grani* valle conjuncta.
Regio montosa clima asperius reddit ita, ut aegris
ante dimidium Junium non conducat. Instituta bal-
nearia sat bene ordinata, — pro advenis hospitia in
balneis praesto sunt. — Fontes notantur octo: 1) *F. post
domum Parochi* 2) *F. sub cruce* 3) *F. in horto Chirurgi*
4) *F. ad viam publicam* 5) *F. in horto docentis* 6)
F. in Baln. Scepusiensium (im Zipserbade) 7) *F. ad
xystum* (Quelle an der Spazieranlage) 8) *F. ad rivum*.
Aquae odore et sapore carentis usus praecipuus fit *la-
vando*. — Thermarum harum mentio fit in den österr.
med. Jahrb. a. 1820, T. V. ubi summa Analyseos a
Cons. mont. *Heering* institutae et a Dr. *Mich. Wagner*
publicatae legitur. *Obtinuit is e* 16 aqu. unciis 5 gr.
part. fixarum, inter quas $\frac{2}{10}$ gr. Carbon. Ferrosi. Re-
centius th. examinavit Cons. mont. Al. *Wehrle*, Analy-
sinque memoriae prodidit in *Geiger's Magazin für Phar-
macie* 4. Jahrg. a. 1826, B. 16. S. 105. Deprehendit
autem in 16 unc. aquae fontis

	No. 1.	No. 2.	No. 3.	No. 4.
Temperaturam	44,6° R.	41,5°	42,0°	35,0°
Gravitatem specificam	1,023	„ 1,023	1,02	1,2022
Muriatis Magnesia gr.	0,081	0,089	0,075	0,090
Sulphatis Magnesia „	4,642	5,024	4,377	5,212
Sulphatis Calcariae „	14,374	20,288	14,566	12,087
Carbonatis Calcariae „	0,570	0,805	0,461	0,488
Silicae „	0,091	0,125	0,106	0,075
Principii extractivi „	0,042	0,046	0,040	0,048
Summa partium fixarum gr.	19,800	26,377	19,625	18,000
Acidi Carbonici lib. poll. cub.	1,00	1,00	1,00	1,00

	No. 5.	No. 6.	No. 7.	No. 8.
Temperaturam	35,0° R.	37,0°	19,0°	38,0°
Gravitatem specificam	1,022	1,021	1,009	1,022
Muriatis Magnesiae gr.	0,082	0,090	0,070	0,090
Sulphatis Magnesiae „	4,971	5,592	3,910	5,242
Sulphatis Calcariae „	14,193	1,342	7,403	13,794
Carbonatis Calcariae „	0,411	0,510	0,150	0,560
Silicae „	0,091	0,140	0,025	0,086
Principii extractivi „	0,052	0,050	0,040	0,048
Summa part. fixarum. gr.	19,800	7,724	11,600	19,820
Acidi Carb. liberi poll. cub.	1,00	1,00	1,00	1,00

S. Darúvár.

Est oppidum Slavoniae, in valle Comitatus Poseganisaluberrima, adspectuque suavissima positum. Aquae ejus in ripa orientali amnis *Toplicza* profluunt, suntque omnibus instructae, quibus medicorum et aegrorum votis respondeant — institutis in dies magis perfectis. In usus medicatos fontes *sex* convertuntur. — Temperatura aquae sub alt. Barom. 28'' 5''' M. Vien. atmosphaeraeque T. + 22° R. in *Fonte Antonii* = + 37,8° R.; in *Baln. communi* = + 35,5° R.; in *B. Joannis* = + 34° R.; in *B. Limi magno* = + 32° R.; in *B. Limi parvo* = + 32, 4° R. — Grav. specif. sub Atmosph. Temp. + 10° R. et alt. Barom. 28'', 1''' M. V., aqua ad + 10° R. refrigerata = 1,0006. *Copia aquae* affluentis intra nychthemeron in *Fonte Ant.* = 10692 ped. cub. (= 6560 urnar. Hung); in *B. comm.* = 3600 ped. cub.; in *F. Joh.* = 3420 ped. Gas ex aqua *libere* evolutum, non eandem semper part. constituent relationem monstravit; etenim gas Acidum Carbonicum unius ejusdemque fontis mox $\frac{2}{100}$, mox $\frac{3}{100}$ totius voluminis prae se ferebat. Fontes hos investigavit 1839 in loco Dr. Chem. Dan. *Wagner*, Analysinque „in d. österr. Jahrb. d. Med. a 1840 T. XXXI” publici juris fecit. Obtinuit hic e 16 aquae unciis.

	F. Antonii.	F. Johann.	B. Limi.
Partium fixarum anhydr. ¹⁾	gr. 2,665	2,332	2,815
Muriatis Magnesiaë	„ 0,027	0,027	0,036
Sulphatis Magnesiaë	„ 0,092	0,069	0,107
Sulphatis Kali	„ 0,028	0,024	0,028
„ Natri	„ 0,435	0,462	0,411
Silicæ ²⁾	„ 0,361	0,315	0,409
Bicarbonatis Ferrosi	„ 0,098	0,057	0,095
Phosphatis Aluminae basici	„ 0,081	0,100	0,081
Carbonatis Manganosi	„ 0,041	0,132	0,041
Bicarbonatis Calcariaë	„ 1,966	1,605	2,112
„ Magnesiaë	„ 0,220	0,198	0,238
Lithii	„ vestig.	vestig.	vestig.
Materiae organicae azotum tenentis	„ indetermin.	indetermin.	indetermin.
Azoti	„ „	„ „	„ „
Acidi Carbonici liberi	„ 0,734	0,674	0,784
(= poll. cub. 1,49	1,32	1,58)	

9. Lippik.

Thermae hic sunt *jodatae*, summae dignitatis, adhuc parum aestimatae. Est autem Lippik vicus in Slavoniae Comitatu Pösegano, fluvio *Pakra* adjacens, ab oppido Pakrácz (v. Occ.) spatio $\frac{1}{4}$, Daruvárino $1\frac{1}{2}$ Mill. disjunctus. Hospitia non minus ac instituta balnearia admodum neglecta sunt, quorum tamen restauratio aptiorque instructio jam coepta est. Balnea cuncta fontibus imposita sunt. — Aqua saporis alcalino salsi pungentis, ad fontem odorem suffocantem vix percipiendum habet, si autem plures eadem laventur, aut si longius in vasis operculis subereis clausis servetur, odorem sulphureum induit, id quod erroneae opinioni originem dedit, thermas has ad sulphureas spectare. Temperatura sub altitudine Barometri 28^{''}, 9^{''} et T. atm. + 22° R. est a) in balneo *Episcopali* (Bischofsbad) repleto = + 35, 2° R., in fonte vero ipso, aqua ex alveo exhausta = + 37, 4° R.; b) in *B. parvo* (Kleinbad), ubi ple-

¹⁾ Nos hic quantitatem partium fixarum evaporatione et modica candefactione obtenturum expressimus, additione enim numerorum subjectorum major obtinetur summa, id quod ponderi alterius Atomii Acidi Carbonici, quod Carbonatibus ad Bicarbonates efformandos accessit. (Zs.)

²⁾ Nullum dubium esse videtur, Acidum Silicium hocce Natri in Silicatem Natri unitum esse. (Wagner.)

num est $+32,8^{\circ}$, in fonte $+35^{\circ}$ R. c) in B. „*Csardákenbad*“ dicto $+32^{\circ}$, in fonte $+35^{\circ}$ R. d) in B. *universali* $+35,4^{\circ}$, in fonte $+36,4^{\circ}$ R. — Grav. spec. aquae sub temp. $+10^{\circ}$ R. et alt. Barom. 28'' 1''' M. V. = 1,0026. —

Ad fluxus aquae per nycthemeron in *Baln. a)* 400 ped. cub. superat; in *Baln. b)* = 180, *c)* = 216, *d)* = 826½ ped. cub. — *Gas libere* e thermis *evolutum* constat in 1000 voluminibus in *Baln. a)* ex Acid. Carbon. 285, 7 et Azoti 714, 3 volum., in *Baln. d)* ex Ac. Carb. 289, 3, Azoti 710,7 voluminibus.

Thermas investigavit in loco *a.* 1839 Dr. *Dan. Wágner*, earumque descriptionem et Analysin *Annalibus Med. Austr.* (Augustheft 1840. T. XXXII.) inserendam redactioni submitit, quam prelo adhuc subjectam spect. D. Prof. *Nob. a Rosas* benevole nobis communicaverat. Hoc auctore continentur in 16 unc. aquae

	B. Episcopalis.	B. parvi.
Partium fixarum anhydrar. ¹⁾ gr.	19,9449	20,1833
Hydriodatis Calcariae	0,311	0,206
Muriatis Kali	0,788	0,760
Muriatis Natri	4,687	4,814
Silicae ²⁾	0,834	0,883
Sulphatis Natri	4,790	5,276
Bicarbonatis Natri	10,285	9,584
„ Calcariae	1,125	1,362
„ Magnesiae	0,745	0,699
Phosphatis Aluminae ferratae basici	0,027	0,027
Materiae organicae	non determ.	non determ.
Acidi Carbonici liberi	4,598	4,744
	(= poll. cub. 9,33	9,63)

10. *Magno - Varadinum.* (Grosswardein).

Thermas urbis hujus episcopalis in Comitatu *Bihariensi* a. 1835. Ph. M. *Horváth* examinavit, Analysinque manuscriptam, ni fallor, Collegae Dr. *Emresz* communicavit; qui in sua dissert. inaug. (Conf.

¹⁾ Confer. *Observ. ad Darúvár* pag. 18.

p. 13.) de illis haec fere scribit: Adsunt I.) *Thermae Episcopales*, quae ex fonte S. Ladislai nutriuntur. Temp. sub Atm. + 19° R. = + 34° R. 2) *Th. Felicianae* T. sub Atm. + 18° R. = + 36° R. Grav. spec. nondum determinata. Continent in 16 unciis aquae

	Th. Episcopales	Th. Felicianae.
Carbonatis Calcariae	gr. 3,70	4,02
„ Natri	„ 5,03	6,08
„ Magnesia	„ 1,20	0,50
Sulphatis Natri	„ 3,54	5,80
„ Magnesia	„ 4,11	5,03
„ Calcariae	„ 2,80	3,18
Silicae	„ 1,00	1,02
Carbonatis Ferrosi et Manganosi	„ vestigium	vestigium
Materiae organicae	„ 0,06	0,62
Summa partium fixarum	gr. 21,44	26,25
Acidi Hydrothionici	poll. cub. —	3,04
„ Carbonici liberi	„ „ 6,24	5,34

11. *Stubnya.*

Thermae vici Alsó *Stubnya* scaturiunt prope australem finem amplae vallis, qua totus Comitatus *Thurocziensis* absolvitur, pone ipsum rivum *Stubnya*, vix horae spatio supra oppidum *Messócz* positae. *Clima* alto loci in septentrionem remoto situ, gelidisque *Aquilonibus* immite redditur, ita ut haud consultum sit, th. ante finem Junii adire. — *Aedificia* pro hospitibus excipiendis pauca deprehenduntur, nec horum commodo et oblectamentis multum prospectum est. Colliguntur aquae inodorae et insipidae *senis* in balneis, quorum tria juxta dextrum rivi latus posita I. *B. viride*, II. *B. coeruleum*, III. *B. rubrum*, nuncupantur; reliqua in opposito latere *B.* utpote *Zingarorum* (No. IV.) et duo „*communia s. rusticorum*“ reperiuntur. *Caloris* gradus in diversis balneis, imo in eodem etiam variat a 29° — 32° R. scaturiginum = 35° R. Adest praeter has et *scaturigo potabilis* (No. V.) Temp. + 32° R. — Hanc balnearum *descriptionem* ex *Kitaibeli Hydrograph. Hungariae* depromsimus, ubi

et aquarum Analysis ab auctore instituta legitur haec:
In 16 unc. aquae continentur „*praeter imponderabiles*
portiunculas Ferri, Aluminae et Extractivi“

In Balneo	No. 1	2.	3.	4.	5.
Silicae gr.	0,169	0,150	0,194	0,173	0,179
Carbonatis Magnesiae „	0,384	0,402	0,346	0,376	0,371
„ Calcariae „	3,271	3,179	3,735	3,379	3,128
Sulphatis Calcariae „	2,293	2,358	2,974	2,227	2,334
„ Natri „	4,291	7,265	5,238	0,968	2,675
„ Magnesiae „	3,149	3,379	3,448	5,860	4,105
Summa partium fixarum . gr.	13,557	16,733	15,935	12,983	13,292
Acidi Carbonici liberi . „	2,676	2,317	1,878	2,278	2,228
= poll. cub.	3,763	3,257	2,640	3,204	3,133

12. *Thermae Tepliczenses* (vulgo Trenchinienses).

Vicus Comitatus Trenchiniensis Teplicz a l. r. Civitate Trenchin (v. Or.) $1\frac{1}{2}$, a fluvio Vago I hora distans, jacet inter altiora montium juga, in valle angusta a rivulo *Tepla* perreptata, in cujus ripa sinistra ab hoc non multum remotae, fervidae illae aquae prosiliunt. Clima vallis mite est, et acquabile; menses usui aquarum commodissimi Jun., Jul., Aug. — Regio tota fontibus sulphureis abundat, quorum tamen nonnisi *sex* (Temper. $+28\frac{1}{2}$ ad $32\frac{1}{2}^{\circ}$ R.) ad balnea in institutis bene adornatis adhibentur. Aqua rarius potui impenditur, cui fini *fons potabilis* (das Brunnlein, die Hauptquelle) inservit, Temp. $+30^{\circ},00$ R. Grav. sp. sub Atm. $+16^{\circ}=1,0045$. Ad apparatus therapeuticum reliquum, qui hic locorum praesto est, spectant adhuc *B. limi* et *embrocationes*, sapida porro aqua mineralis *acidulae* ferratae frigidae e vico *Kubra* vix horae spatio remoto adlata, copia *lactis, serique ovis*, regio vicina montosa, animum suavissime adficiens, aqua dulcis optima, *hospitia* tandem commoda victusque congruus — momenta, quae pro dignitate aestimata certe sibi symbolam in explicandis salutaribus ther-

marum effectibus haud minimam vindicabunt. — Numerus hospitem e diversissimis Europae provinciis confluentium quotannis medio calculo 2000 usque 2500 aequat.

Recentissimam thermarum Monographiam exhibuit Dr. Leop. Beer. „*Les Bains sulfureux de Trenchin. Güns* 1836“; item „*die Schwefelbäder von Trentschin etc.* Pressb. 1839“ (recens. in den österr. med. Jahrb. 1839. T. 29. p. 554); opusculum posterius eo priori praestat, quod praeter uberiorem aquarum, institutorum simul, novatorum et auctorum descriptionem contineat. Analysin aqu. Dr. Al. Carl a. 1826 publicavit, quo duce in 16 unc. aquae continentur

Silicae	grana	1,712
Aluminae cum aliquot Atomis Ferri (?)	„	0,156
Bicarbonatis Calcariae	„	6,712
Sulphatis Calcariae	„	4,888
Hydrothionatis Calcariae	„	1,472
Sulphatis Magnesiae	„	5,972
Summa	grana	20,912
Acidi Hydrothionici poll. cub.		1,637
„ Carbonici liberi „ „		1,037
Azoli	„ „	0,382

Eodem auctore fontes praeterea continent acidum muriaticum, ac. phosphoricum, *Strontianam* vel (!) *Barytam*, Manganosum et Materiam graveolentem (*Westrumb's eigenthümlichen schwefligen Riechstoff*).

13. Vichnye (Eisenbach).

Pagus hic Comitatus Barsiensis in valle, frondosa, quae in magnam fluminis *Grani* vallem patet, positus, Schemnitzio (v. Occ. S.) 2½, Cremnitzio (v. M. et Occ.) 5 distat horis. Regio montosa, climati eundem habitum conciliat, quem vicinis *th. Sklenensibus* (p. 16.) proprium esse monuimus. — Scaturigo *unica* a balneario 75 orgiis remota est, cujus Temp. + 32° R. Grav. spec. 1,0025, Temp. Balnei = + 29°

R. Usus thermarum *externus* solum fit; apparatus balnearii, domiciliaque satis commoda sunt, non tamen sufficientia — Monographia aquarum adhuc destituimur, anonymae enim pagellae, quae sub titulo „Kurze Beschreibung der Eisenb. Mineralquelle etc. Schemnitz 1830.“ (8. S. 15.) prodire, nullius fere sunt momenti. Aquam examinavit Cons. mont. *Heering*, summam vero observationum publicavit Dr. *Mich. Wagner* in Annal. med. Austr. (1820 Alte Folge. V. B. 4. St. S. 132). In anonymo illo tractatu ab hac diversa analysis adducitur, ejus tamen auctor non nominatur. *Heering* in 16 unc. aquae invenit

Muriatis Natri	grana	0,60
Sulphatis Natri	„	0,65
„ Calcariae	„	3,45
Carbonatis Magnesiaec	„	0,40
Carbonatis Calcariae	„	1,75
Carbonatis Ferrosi	„	0,95
Silicae	„	0,20

Summa partium fixarum. . . grana 8,00.
Acidi Carbonici liberi poll. cub. 6,1238

14. Szliács.

Montium jugum, quod, Carpathicorum brachium, in Comitatu Sohliensi a Borea versus Austrum protensum suis declivibus vallem fluminis *Grani* a sinistris ambit, quemadmodum acidulis multis frigidis, ita his quoque thermis originem praebet. Sita e autem sunt in colle supra vicum *Ribár* (a quo etiam Ribárienses dicebantur) 1194 ped. supra mare elevatae, Vetusohlio (v. S.) $\frac{3}{4}$, Neosohlio (v. M.) $1\frac{1}{2}$ mill., Schemnitzio 5 horis remotae. Clima salubre est, aër temperatus, nequaquam asper; — regio ipsa deliciis plena, vegetationis uberrimae. Menses curae aptissimi sunt Jul. et Augustus. — Aedes circa balneum locatae, quae nunc ipsum novis augentur, casaeque rusticae pagorum vicinorum, commoda utcunque largiuntur habitacula. —

Hodie *septem fontes aciduli* in usu sunt, quorum *tres calidi*, collis cacumini propiores, *balneis* totidem communibus immediate excipiuntur; *quatuor frigidi* in medio collis scaturientes puteis ligneis collecti, *potui* dicati sunt. E prioribus *B. Dominorum* (cui aqua intra nychth. 2460 ped. cub. aequans adfluit) tantam *gasis ac. carbon.* eructat *copiam*, ut aqua perpetuo ebullire videatur, atque continua ventillatione sub usu balneorum opus sit; acidum hocce remedium non spernendum largitur sub forma *balnei gasis ac. carbon.* calidissimi, quod vespere, ubi aqua ex alveis emittitur, adhiberi solet. Instituta balnearia antea neglecta, nunc meritis eximiis *Med. et Chir. Dr. Mojsisovics*, in *Nosoc. Civ. Vindob. Chir. Primarii*, cujus praesertim conatibus thermac aevo nostro rursus inclaruere, — multum perfecta et a. 1837—8 novis pro *embrocatione* adparatibus locupletata sunt. — Quae commoda et oblectamenta thermis adhuc desint, commemorare nolumus, cum laudabile observatum possessorum studium manca supplendi, imperfecta excolendi. — Numerus hospitem quotannis increscit; a. 1835=300 aequabat. Thermas descriperunt *Zipser* (1827), et nuper *Czilchert*: „*Szliács. Irtá orvosok és betegek számára Czilchert Robert. Pesten 1838.*“ Analysin aquarum recentissimam in loco ipso a. 1833 instituit *Dr. Dan. Wágner*, eamque primum in *Annalibus medic. Austr.* 1834. (N. Folge VI. B. p. 453 seqq.) rursusque in opusculo proprio publicavit. Hoc auctore continentur

In 16 aquae Unciis grana	B. Domino- rum	B. Civium	B. Rustico- rum	F. Adami	F. Doro- theae	F. Lenkey	F. Josephi
Temperat. R.° . . .	+25,8	+23,9	+22,1	+19,3	+17,6	+17,2	+ 9
Gr. sp. sub + 12° R. 72,7 alt. Barom. . .	1,0038	1,0037	1,0034	1,0032	1,0029	1,0030	1,0000
Resinae	0,177	0,161	0,150	0,130	0,104	0,119	—
Mur. Magnesiae . . .	0,641	0,561	0,622	0,503	0,445	0,526	—
„ Natri	2,216	1,862	1,713	1,582	1,378	1,705	—
Sulphatis Calcariae	11,950	10,560	8,582	5,537	5,959	5,883	0,307
„ Magnes.	2,099	2,427	2,588	2,734	2,626	2,650	—
„ Lithii	0,126	0,111	0,119	0,108	0,104	0,127	—
„ Natri	0,508	1,782	1,966	2,012	1,928	2,020	0,192
Silicae	0,222	0,207	0,215	0,184	0,146	0,134	0,096
Carb. Ferrosi	0,508	0,457	0,476	0,357	0,334	0,641	0,806
Carb. Calc.	3,141	3,195	3,333	3,264	2,811	2,699	0,883
Carb. Magnesiae . . .	1,336	1,524	1,544	1,567	1,471	1,474	0,288
Part. fixarum	22,925	22,847	21,308	17,978	17,506	17,978	2,572
Acidi Carb. lib. p. c.	18,33	20,18	22,03	24,48	26,01	26,01	33,73

B. Aquae frigidae.

15. *Alsó Sebes.*

Oppidum est in Comitatu Sarosiensi situm Eperiesino $\frac{1}{4}$ mill. distans. Aquam tenet *muriaticam* frigidam, partibus constituentibus fixis ditissimam, quam nuper Dr. Dan. Wágner examini chemico subiecit. — Summam hujus Analyseos benignae relationi auctoris *manu scriptae* in acceptum referimus hanc: in 16 unc. aquae continentur

Silicae	grana	0,2803
Carbonatis Calcariae	„	1,9968
„ Magnesiae	„	0,8102
Sulphatis Calcariae	„	4,9920
„ Aluminiae	„	0,6528
„ Magnesiae	„	1,1750
„ Natri	„	7,8106
Muriatis Ferrosi	„	0,1766
„ Manganosi	„	0,0537
„ Calcariae	„	0,4581
„ Magnesiae	„	1,4438
„ Kali	„	3,3754
„ Natri	„	90,4351
Phosphatis Natri	„	0,0937

Summa partium fixarum . . . grana 113,7491

16. *Suliguli.*

Celebratae hac acidulae, gratissimis Hungariae adnumerandae, scaturiunt pone Felső-Visó in monte Alpino Comitatus, aquis mineralibus ditissimi, Marmarosiensis; ab oppido *Sziget* (v. M. Or.) 7 mill. remotae. Analysin earum instituit a. 1828 Ph. Mag. *Th. Torosievicz* Leopoli, eamque in *Buchner's Repertorium für Pharm.* 1830 T. 34. p. 1. publici juris fecit. Obtinuit, e 16 aquae unciis autem

Carbonatis Natri	grana	12,8168
Muriatis Natri	"	6,1328
Carbonatis Calcariae	"	8,9104
" Magnesiae	"	5,0780
" Ferrosi cum Manganoso	"	0,4124
Aluminae	"	0,0141
Silicae	"	1,2728
Summa partium fixarum		grana 34,6373

Acidi Carbonici quantitas in loco a fonte remoto definiri non poterat, eam tamen insignem esse, sapor fortis, effervescentia insignis et magna copia terrarum carbonicarum, quae non nisi hoc acido solutae in aqua suspenduntur, demonstrant. — Cl. Prof. *Tognio* a. 1838 in his acidulis exiguam quantitatem *Hydriodatis Natri* detexit. Conf. *Sigmund über jodhaltige Quellen in Ungarn und Siebenbürgen in den österr. medz. Jahrbüchern* 1839. T. 27. p. 149.

17. *Királyfia.*

In Comitatu M. Hontensi in via, quae Schemnitzium ducit, positum — Schemnitzio (v. M.) 5, ab oppido *Ipoly-Ságh* (v. Occ. et S.) 1½ mill., ab *acidulis Szalatnyensibus* (pag. 32) vix ¼ horae spatio se jungitur. Scaturigines plures adsunt, quarum singula in vertice colliculi proprii nascitur recepta excavatione rotunda, crateris formam referente. Aqua abundans per latera collis defluit atque lapidem calca-

reum (Kalksinter) crystallinum deponit, quo colliculis in omnem dimensionem amplior semper redditur. Alvei illi crateriformis ab accolis tanquam solia naturalia in usum trahuntur. — Aqua continuo ebulliens acidula est, odoris sulfurei exigui; ideoque indigenis rarius ad potum adhibetur, quam vicinia Szalatnyensis; Temp. sub Atm. + 19° R. = 15° R.; Gr. sp. = 1,0042. — Aquas investigavit Cons. mont. *Al. Wehrle* analysis in que publicavit in *Baumgartner's Zeitschrift für Phys.* 1835 N. F. III. p. 289. Invenit autem in 16 aquae unciis

Muriatis Natri	grana	5,072
„ Kali	„	0,328
Carbonatis Natri	„	3,460
„ Calcariae	„	12,317
„ Magnesiaie	„	5,045
Sulphatis Natri	„	6,420
„ Calcariae	„	0,307
Acetatis Natri ¹⁾	„	1,109
Carbonatis Ammoniae	„	0,067
Silicæ	„	0,136
Phosphatis Calcariae	„	0,0001
„ Aluminae et Manganosi	„	0,028
Summa partium fixarum		grana 34,289
Acidi Carbonici liberi poll. cub.		20,785
Azoti	„	1,528
Acidi Hydrothionici	„	vestigium.

Concrementa calcarea memorata continent in 16 unciis carbonatis calcariae 11,5584, carbon. Magnesiaie 4,336, Ferrici cum Phosphate Aluminae et Manganici 0,1056.

18. Sós - Kút (Sulz.)

Acidulae hae scaturiunt in valle pulchra Comitatus Castri ferrei, a limitibus Styriae brevi intervallo, Németh Ujváriño, *Güssing*, (v. S. et Occ.) ½ hora remotae. — Fons ipse e palude, cui antea immersus

¹⁾ Acetatem Natri et Carbonatem Ammoniae Wehrle producta operationis esse statuit.

fuit, recentioribus temporibus elevatus, locusque in usum hospitem commode ornatus est. *Temp.* aquae sub Atmosph. 18—24° R. est = 9—10° R. *Gr. sp.* = 1,003. Analysis habetur a Ph. Mag. *Fr. Mittermayer* a. 1824 suscepta et in libello proprio (*Steinmanger* 1825) publicata. Exstat etiam in *Buchner's Repertor. f. Pharm.* 1828 T. 28. p. 163, ubi opusculi memorati recensio quoque legitur. Hoc auctore continetur in 16 aquae unciis

Carbonatis Calcariae	grana	5,75
" Natri	"	5,00
" Magnesiae	"	0,50
" Ferrosi	"	0,75
Muriatis Natri	"	13,50
" Calcariae	"	4,75
" Magnesiae	"	1,00
Silicae	"	0,25
Principii extractivi et partium terrearum	"	0,50
<hr/>		
Summa partium fixarum	grana	32,00
Acidi Carbonici liberi poll. cub. 17.		

19. *Brusznó.*

Vicus Comitatus Sohliensis, in medio inter lib. reg. Civitates Neosohlium¹ et Breznobánya (*Briesen*) positus, sinistralis fluvii *Grani* ripae adjacent. Ejus duo fontes largiuntur in valle, altis montibus clausa, a pago (v. Or.) vix $\frac{1}{4}$ horae, 20 passibus ab invicem distantes. *Superioris* aqua, *Temperata*. +16° R. ob odorem sulfureum potui minus idonea, ad *balnea* solum adhibetur; *inferioris* autem *bibitur*; *Temp.* hujus = +14° R.; *Gr. spec.*, sub Atmosph. *Temp.* +7,20 = 1,0068. — *Balnea* hic locorum nuper erecta ab a. 1839 usui aegrorum patent. — Aquam fontis inferioris examinavit Dr. *Dan. Wágner* a. 1839. Summa hujus Analyseos reperitur „in dem *Pesther Tagblatte* 1840 N. 163.“ haec. In 16 unc. aquae continentur

Carbonatis Calcariae	grana	7,28
" Magnesiae	"	0,43
Silicae	"	0,10
Sulphatis Calcariae	"	2,09
Muriatis Magnesiae	"	1,89
Phosphatis Natri	"	0,91
Sulphatis Kali	"	0,18
" Natri	"	10,12
Ferri	vestigium.	
Summa partium fixarum		grana 23,00

20. *Parád.*

Aquae hae, quarum usus nonnisi recentioribus temporibus innotuit, summam medicorum attentionem merentur, tum ideo, quod regio aquas salubres triplicis generis gignat, tum ideo, quod singula harum ad efficacissimas referenda sit. Situs est autem vicus Comitatus Hevesiensis *Parád* in valle pulcherrima, quam jugum montium *Matra* claudit; ab *Agria*, *Erlau*, (v. Occ.) spatio 4, *Gyöngyösino* (v. S.) $3\frac{1}{2}$, *Pesthino* 12 mill. dirimitur. Clima salubre est; Temperatura aëris mitis admittit usum balnearum plerumque a dimidio *Majo ad Septembrem* usque. Menses tamen, quibus aquae maxime invisuntur, sunt *Jul.* et *Augustus*. Numerus hospitem quotannis increscit; his instituta balnearia scopo respondentia et domicilia commoda praesto sunt. Aquae triplices, quae hic nascuntur, sunt:

A. Aquae hydrothionicae. Hae duobus e fontibus apte exornatis et tectis promanant in termino vallis occidentali, crateris formam referente; suntque *acidula hydrothionica nigra Kitaib.* (a *Meissnero* Nro. I insignita), et *acid. hydrothion. media* (Nr. II.) quae a priori vix 20 passibus distat. In vicinia horum fontium *baeanae duae* exstructae, hospitiaque commoda sunt.

B. Acidulae ferratae. His ad numeratur *a)* fons hydrothionicus vicinus, a *Kitaib. acidula hydrothionica alba* dictus, atque aquis sulfureis perperam adscriptus (*Meissn.* Nr. III.) balneis sub *A)* memoratis nu-

triendis praecipue inserviens. *b) Fons M. IV.* a vico versus Austrum scaturit in valle multo elevatiore, quam praecedentes *c) Fons M. V.* a pago Eurum versus in vicinia fodinarum schisti aluminosi oritur. Omnes tres in usum *internum* convertuntur.

C. Aquae aluminatae in cuniculis fodinarum colliguntur largissimae nunquam deficientes (cui contrarium *Osann* perperam adfirmat). Utrum hae aquae e fontibus propriis profluant, an vero solum e parietibus cuniculorum stillent, e descriptionibus non satis patet. *Temper.* earum variabilis sub *Atm.* 24° R. = $+6$ ad $+8^{\circ}$ R. — *Gravitatem spec.* neque harum, neque ceterarum aquarum in *Prunio* uspiam adsignatam deprehendimus. In anonymo autem tractatu „*die berühmtesten und besuchtesten Bäder von Ungarn. Wien 1837*“ haec indicatur: *Font. I.* = 1,087, *F. II.* = 1,072. *F. IV.* = 1,098. *Analysis* aqu. aluminatarum adcuratior adhuc desideratur; teste *Meissnero* ferunt *Alumen* et *Sulphat. Ferrosi.* — Adhibentur ad *Balnea.*

Descriptionem aqu. singularem exhibuit *Dr. E. M. Prunyi* (*medix. topographische Abhandlung des Kurortes Parád etc. Pesth 1833*), in qua haec *Analysis Meissneria*. 1827 in loco instituta legitur. Continent in 16 unc. aquae

	Fons. I.	II.	III.	IV.	V.
Sub Atmosph. Temp. .	+0,5° R.	+0,5°	+0,5°	+2°	+2°
Temper. Aquae =	+8,5° R.	+7,5°	+6,5°	+8,8°	+8,5°
Altitud. Bar. M. Vien.	27''8'''7'''''	eadem	eadem	27''8'''2'''''	27''9'''7'''''
Carbon. Calcar. gr.	4,50	4,30	4,00	4,50	5,40
„ Magnes. „	2,30	0,80	0,50	1,80	1,70
„ Ferrosi „	—	—	vest	4,80	5,30
„ Nat. bas. „	5,20	3,70	3,50	—	1,40
Sulphat. Natri „	3,80	2,50	0,80	vest.	6,30
Muriat. Natri . . „	1,80	1,30	0,50	0,50	0,80
Silicae „	0,80	0,70	0,50	0,80	0,70
Summa part. fix. gr.	18,40	13,30	9,80	12,40	21,60
Ac. Hydroth. lib. „	0,30	4,50	—	—	—
(= poll. cub. 2,1		10,8)			
Ac. Carb. lib. gr.	13,00	14,40	8,70	15,00	16,00
(= poll. cub. 31,40		34,0	21,0	36,3	39,7).

Hac analysi demonstratur, acidulas ferratas tantam Ferri copiam continere, ut hac omnes notas Hungariae aquas superent; ex eadem porro videre est, eas ipsas triplicis naturae esse, cum fons IV. Carbonate Natri basico destituatur, III. vero minimam Ferri portionem vehat. — Quantus apparatus therapeuticus in unico loco collectus! —

21. *Füred et Lacus Balaton.*

Fontes hi Veszprimio (v. M. et Occ.) $2\frac{1}{2}$, Pesthino 18 mill., horae $\frac{1}{4}$ a pago Comitatus Szaladiensis Balaton Füred remoti, scaturiunt in ipso fere supra aquam parum elevato litore septentrionali Lacus Balatonis (*Plattensee*); circumdati a edificiis venustis non minus ac commodis, usibus hospitem destinatis. Clima regionis mite et salubre est, mens. Majo — Augustum sanitati maxime amicum, *promontoriis* marinis multum simile. Visitantur fontes potissimum mensibus Junio et Julio; numerus hospitem anno 1838 erat = 1011, anno 1839 = 1443. — Scaturiunt hic fontes aciduli tres 1) *Fons communis Kitaib.* (*die Hauptquelle, der Trinkbrunnen*), cujus Temp. constans = $+ 10^{\circ}$ R., Gr. sp. = 1,0013; adfluxus aquae intra nycthemeron = 760 urnarum. 2) *Fons ferratus K.* (*die mittlere Quelle*), 3) *F. ad balnea K.* (*die Badequelle*), quorum primus praecipue *potui*, tertius *balneis* inservit, secundo penitus fere neglecto. — Aqua *balneis calidis* impendenda ope apparatus vaporalis calescit, per canales metallicos in singula derivanda lavacra; — coluntur simul et balnea *frigida* in lacu Balatone, a. 1822 instituta, quibus a. 1838 schola *arcti natandi* destinata accessit.

Descripti fuerunt fontes a pluribus auctoribus, recentissimam tamen Monographiam propriis investigationibus sedulis innixam, et omni ex parte completam exhibuit Dr. Car. L. Sigmund (*Füred's Mineralquellen*

und der Plattensee, Pesth 1837), in qua suas quoque aquarum Analyses a. 1835 et 1836 in loco factas memoriae prodidit ¹⁾. Invenit autem in 16 unc. aquae

	Fontis communis	Lacus Balaton
Carbonatis Calcariae	grana 6,98	grana 0,235
„ Magnesiae	„ 1,10	„ vestigium
„ Ferrosi	„ 0,32	„ 0,005
„ Natri basici	„ 1,10	„ —
Sulphatis Natri	„ 6,30	„ 0,245
Muriatis Natri	„ 1,08	„ 0,010
Silicae	„ 0,26	„ —
Aluminae	„ 0,19	„ 0,045
Materiae vegetabilis et animalis	„ —	„ 0,270
Summa partium fixarum	grana 17,33	grana 0,810
Acidi Carbonici liberi	„ 16,00	grana 0,22
(= poll. cub. Vien.)	„ 38,40	p. c. 0,53)

Fontes ceteri, quod ad naturam physico-chemicam adinet, a principali non differunt. — Memoratu dignam harmoniam inter partes constituentes fontium et lacus Balatonis comparatio utriusque analyseos exhibet.

22. Szalatnya.

Spatio $\frac{1}{4}$ horae a pago Comitatus M. Hon-tensis Szalatnya disjuncta, Királyfiensibus vicinae (p. 26.) prorumpunt ad radicem leniter aelivi collis, in ripa dextra rivi *Schemnitziensis* acidulae quatuor scaturiginibus insignioribus. Harum princeps ab incolis in *potum* quotidianum adhibetur; Temp. = 15° R., sub Atm. 18° R.; Grav. sp. = 1,0034; — alius fons *balneis* impenditur. Instituta balnearia parum adhuc exulta, aedificia rebus tantum maxime necessariis provisae sunt. Clima mite est. Analysis a Cons.

¹⁾ Cl. E. Osann (*Darstell. der Heilq.*) atque Fr. Simon, d. Heilq. Europa's 1839, *Schusteri* Analysisiu aq. Füredensium memorantes neque genuinam inducunt, neque quantitates juste adsignant; etenim reductionis obliti, materias quae aquae insunt non 16 uncis verum 100 poll. cubicis (qui circa 52 uncias aequant) adscripserunt. Conf. *Sigmund* op. c.

mont. Al. a *Wehrle* facta prostat in *Baumgartner's Zeitschrift für Physik* 1835 T. III. p. 289. Obtinuit hic e 16 unc. aquae

Muriatis Natri	grana	3,721
„ Kali	„	0,203
Sulphatis Natri	„	2,984
„ Calcariac	„	0,650
Carbonatis Natri	„	0,951
„ Calcariac	„	4,270
„ Magnesiac	„	1,264
Acelatis Natri ¹⁾	„	0,738
Carbonatis Ammoniac	„	0,523
Silicae	„	0,033
Carbonatis Ferrosi	„	0,008
Phosphatis Aluminae et Manganosi	„	0,053
Substantiae Carboneum continentis	„	0,052
<hr/>		
Summa partium fixarum	grana	15,450
Acidi Carbonici liberi poll. cub.		22,9436
Azoti	„ „	1,5296

23. *Bartfa* (Bartfeld).

Haec l. r. Civitas in Comitatu Sárosiensi, limitibus Galliciae vicina, acidulis ferratis praeclaris gaudet. Positae autem sunt in valle ab urbe horae quadrante versus Boream remotae, cinctae 50 fere domibus speciosis, et commodis, quae simul sumtae oppiduli speciem referunt. Clima regionis nimis salubre est, cum tamen Scepusio, altissimis montium Carpathicorum cacuminibus superbienti vicina sit, — subfrigidum redditur. Tempus maximae balneorum frequentiae sunt menses Jul. et Augustus. Fontes *septem* usurpantur, quorum praecipue tres *potui*, totidemque *balneis* in balneariis apte instructis inserviunt. Est hic etiam institutum hydropathicum a 1839 erectum, in quo ad mentem Priesnitzii aqua dulcis in usus medicatos impenditur. — Monographias aquarum Bartf. conscripserunt *Joann. a Csaplovits* „*Beschreibung des Bartf. Bades*. Wien 1817“ et Collega Dr. *St. Ed. Ké-*

¹⁾ Conf. Observationem ad Királyfia pag. 27.

ler dissert. inaug. „de Aqua minerali r. l. Civ. Bartfa
Viennae 1839.“ Uterque Analysin aquar. Dr. Schultes a. 1806 Cracoviae institutam et in opusculo suo ; „über
die Mineralquellen zu Krynicza in Ostgalizien, Wien
1807“ publicatam exhibet. Invenit hic autem in 16
aquae unciis, Temp. + 9,5° R., sub Atm. + 10° R.

Extractivi	grana	0,375
Muriatis Calcariae	„	0,625
Muriatis Natri	„	3,300
Carbonatis Natri	„	6,700
„ Calcariae	„	0,750
„ Ferrosi	„	0,400
Silicae	„	0,350
Jactura	„	1,000

Summa partium fixarum ¹⁾ . . . grana 13,500

Acidi Carbonici liberi ²⁾ poll. cub. 22,65.

Cl. Prof. *Tognio* tum in his, tum in vicinis acidu-
lis Hoszszürétensibus (Langenau) exiguam quantita-
tem Hydriodatis Natri detexit (Conf. *Sigmund*
in den österr. mediz. Jahrb. 1839. T. 27. p. 149).

24. Kobersdorf.

Situm est in Comitatu Soproniensi. *Duo*
adsunt fontes: 1) *F. in oppido* Temp. + 8,5° R. sub
Atm. + 18° R.; — Gr. sp. 1,005; 2) *F. in sylva* Temp.
+ 9° R. sub Atm. + 17° R.; — Grav. sp. 1,003. — Hos
Pharm. Mag. *Guil. Würtzler* a. 1830 examinavit *Analysin*
que, si nobis bene constat, manu scriptam *Car.*
Emresz communicavit, qui eam in dissertatione sua (Conf.
p. 13.) publici juris fecit. Secundum hanc (erroribus typi
correctis) continetur in 16 unciis aquae

¹⁾ Dr. Fr. *Simon* (die Heilquellen Europa's 1839) et *St. Ed. Kéler* op.
cit. partium fixarum non nisi 11,59 grana exhibentes, *Analysin* non
ex fonte originario hauserunt, sed ex *Emreszii* dissertatione „*Analys.*
praecip. font. medic. Hung.“ descripserunt.

²⁾ Dr. *Schultes* op. cit. p. 54 dicit: se ex Acidulis Bartf. $\frac{50}{100}$ minus *Acidi*
Carbonici obtinuisse, quam ex *Krynicensibus*, continent autem
Krynicenses eodem auctore (p. 37) in *Libr. civ.* 45,3 p. c.; ergo —
Erronea est itaque opinio, quae in multis operibus legitur, *Schulte-*
sium determinationem *Acidi Carb.* harum aquarum penitus neglexisse.

	Fontis Imi	Idi
Muriatis Natri	grana 1,1200	grana 0,1200
Sulphatis Natri	1,0778	—
„ Calcariae	—	0,2400
Carbonatis Natri	2,7704	0,6688
„ Ferrosi	1,4766	1,5152
„ Calcariae	3,0125	1,0339
„ Magnesiae	2,6800	1,1600
Silicae (et materiae vegetabilis in fonte 1 ^{mo})	0,5600	0,1200
Jactura	0,2627	0,1821
Summa partium fixarum	grana 12,9600	grana 5,0400
Acidi Carbonici liberi poll. cub.	14,4184	p. c. 29,2288

25. Balf (Wolfs).

In Comitatu Soproniensi in ora lacus Peisonis situm, Sopronio ad Euronotum spectans necessariis institutis balneariis provisum est. Adsunt hic *duo* fontes sulphurei, quorum alter *potui*, alter *balneis* inservit. Commemorantur „*im Hesperus 1816*“; item in *Csaplovics Gemälde von Ungarn 1829*. Recentior eorum Analysis a *Guil. Würtzler* a. 1830 suscepta in Osanni opere „*Darstell. der bekannten Heilq. T. II. Berlin 1832*“ absque nomine auctoris prostat. Nos eandem, quamvis a memorata nonnullis in punctis discrepet, ex *Emreszii* diss. (Conf. p. 13) excerptimus, cum nobis constet hunc et analyseos auctorem necessitudinis vinculo conjunctos esse. Observavit ille a) in *F. extra pagum* Temp. sub Atm. + 15° R. = + 11° R.; Grav. sp. 1,002. b) *F. penes domum balneariam* Temp. sub Atm. + 22° R. = + 13° R.; Gr. sp. 1,001; deprehenditque in 16 aq. unciis

	Fontis Imi	Idi
Muriatis Calcariae	grana —	grana 0,2560
„ Magnesiae	0,0959	0,2240
„ Natri	0,8640	1,5600
Sulphatis Natri	0,4899	0,7000
„ Aluminae	—	0,0667
Carbonatis Calcariae	4,2560	2,0688
„ Magnesiae	1,1840	1,0800
„ Natri	3,5496	—
Silicae	0,3200	0,0800
Jactura	0,4406	0,4845
Summa partium fixarum	grana 11,2000	grana 6,5200
Acidi Carbonici liberi poll. cub.	3,6757	—
„ Hydrothionici „ „	0,0536	poll. cub. 0,5088

26. *Lacus Peiso* (Neusiedlersee).

In l. r. urbe *Comitatus Soproniensis* Rust, quae occidentali lacus ripae adjacet, erectum est anno currente institutum balnearium commodum in lacu ipso. Clima loci mite, blandumque promontorii marinis simile, aqua lacus ipsa salibus gravis, vere mineralis, *hospitia* in civitate commoda, multaque rerum adjuncta fausta hic concurrentia balnea haec omnino apta reddunt, ad marina supplenda. *Temperatura* lacus tempore aestivo plerumque = + 18° ad 20° R.; *Grav. sp.* = 1,204 (?) *Uberiora* vide in *der Gesundheitszeitung des Dr. H. Beer* 1840 Nr. 56, ubi et recentissima aquar. *Analysis* a *Dr. Car. Lud. Sigmund* Viennae a. 1840 (?) instituta legitur; antiquior a *Guil. Würtzler* suscepta prostat in citata *Emreszii* dissertatione. *Differentia*, quae inter utramque intercedit, nullius fere est momenti. — *Continentur* in 16 Unc. aquae secundum

	<i>Sigmund.</i>	<i>Wurtzler.</i>
Sulphatis Natri	grana 1,810	grana 1,4208
Muriatis Natri	„ 1,002	„ 1,1200
„ Calcariae	„ 0,090	„ 0,0189
„ Magnesiae	„ 0,209	„ 0,1350
Carbonatis Natri	„ 4,070	„ 3,7227
„ Magnesiae	„ 1,820	„ 1,4000
„ Calcariae	„ 0,165	„ 0,2069
Silicae	„ 0,019	„ 0,2400
Aluminae cum exili vestigio Ferri	„ 0,120	„ —
Humi et materiae vegetabilis	„ 0,225	„ —
Jactura	„ —	„ 0,3758

Summa partium fixarum . . . grana 9,530 ¹⁾ grana 8,6400

27. *Buziás*.

In *Comitatu Temesiensi* situs est pagus *Buzias Temesvarino* (v. Or. M.) vix 4, *Pesthino* 44 distans

¹⁾ Sedimentum levissimum in lagena libram aquae continente obortum ponderavit adhuc 0,74 gr., adeo ut totalis summa partium fixarum sit = gr. 10,27. — Limus secundum investigationem *Sigmundi* qualitativam continet maxime *Aluminam* cum *vestig. Ferri*, dein *Carbon. Calc.*, *Carbon. Natri* et *Magnesiae*, tandem *substantiam vegetabilem putredine solutam*.

mill. Situs ejus elevatior, temperatura aëris mitissima, absentiaque paludum clima loci salubre constituunt. Scaturigines acidularum quatuor in valle vicina provenientes *Kitaibel* in superiores et inferiores distinguit. Prioribus 1) *scaturiginem veterem*, 2) *novam*; posterioribus 3) *bullientem*, 4) *fontem balnearum* adnumerat. — Temperat. Aq. sub Atm. + 14° usque 17° R. = + 10° R.; Gr. spec. 1,009. — Fontium descriptio in *Kitaibeli Hydrographia Hungariae ed. Schuster Pest 1829 T. II.* legitur, ubi et *Analysis Kitaibeli* a. 1810 in loco instituta deprehenditur. Secundum hanc 16 aq. unciis praeter indeterminatam *Petrolei*, sulphuris, putridique quantitatem insunt *grana*

Fons	Extractivi	Carbonat. Ferrosi	Carbonatis Calcariae	Carbonatis Magnesiae	Aluminac	Silicae	Muriatis Natri	Carbonatis Natri	Summa part. fixarum	Acidi Carb. liberi p. c.
1	0,09	0,49	2,20	0,35	0,13	0,69	0,18	0,51	4,64	12,40
2	0,08	0,67	0,77	0,50	0,15	0,38	0,18	0,52	3,24	16,23
3	0,03	0,39	2,37	0,35	0,20	0,51	0,15	0,38	4,48	11,67

28. *Posonium.*

Ad Boream l. r. civitatis Posoniensis, profluit in valle angusta, a rivulo *Weidritx*, quo irrigatur, cognominata, ab urbe vix horae spatio sejuncta aqua mineralis ferrata. — Clima vallis mite est, saluberrimum, regio universa deliciis plena, animum spectantis suavissime adficiens, hinc et a civibus Posoniensibus admodum frequentata. *Balnearium* formosum et amplum ad ipsum rivum exstructum, commoda hospitia aquas salubres quaerentibus offert. Fons adest *unicus*, (*das Eisenbrünnchen* vulgo *Eisenbründel*), cujus aqua in aedi-

ficio receptaculo lapideo excepta potui *rarius* inservit, sed fere unice ad *balnea* adhibetur. — Analysis in aquarum instituit nutu Physicatus Poseniensis Ph. Mag. *Mich. Fiedler* a. 1824, cujus summa in extenso publicata est in *Ephemeridum Poseniensium* appendice *Unterhaltungsblatt* (a. 1825 N. 91 et 92); item in *Geiger's Magazin f. Pharmacie* 1826 T. 16. p. 101. Recentius fontem examinavit Prof. *Bachmann*; conf. *Baumgartner's Zeitschrift f. Phys.* 1827 T. III. p. 280. — Continentur in 16 unc. aquae secundum

Fiedler.

Temperat. (sub Atm. 24° R.) = + 16° R.

Grav. sp. sub T. + 14° R. = 1,005.

„Oxydi Ferri, quod tanquam Carbonas Ferrosi aquae inest”	gr. 1,050
Silicae	„ 0,567
Aluminae	„ 0,083
Carbonatis Calcariae	„ 0,333
Muriatis Calcariae	„ 0,367

Summa partium fixarum . . . gr. 2,400

Acidi Carbonici liberi . . . grana 1,074

(= 2,865 poll. cub.)

Bachmann.

Temperat. (sub Atm. 9,6° R.) = + 8,8° R.

Grav. sp. ad 12,8° R. = 1,000198

Carbonatis Ferrosi grana 0,3893

„(= 0,2666 granis Oxydi Ferri)”

Silicae „ 0,3028

Aluminae „ 0,0388

Carbonatis Calcariae „ 0,6284

Muriatis Natri „ 0,0504

Carbonatis Natri „ 0,1329

„ Magnesiac „ 0,0429

Principii extractivi „ non determinat.

Summa partium fixarum . . . grana 1,5856

Acidi Carbonici liberi . . grana 1,411

(= 2,0263 poll. cub.)

Theses defendendae.

I.

Hungaria tantis abundat aquis medicatis, ut exteris omnino carere possit.

II.

Analysis exacta dynamini fontis medicati egregie illustrat, complexus universi ejus apparatus soterii virtutem perfecte explicat.

III.

Summo sanandis morbis autocratia naturae gaudet munere, cum tamen saepe in detrimentum aegri operetur, medicus et magister ejus nec solus sit minister.

IV.

Crescente cultura crescit morborum numerus.

V.

Medicus non hominem solum, sed et naturam externam scrutetur.

VI.

Maxima ratio ortus nostri habetur, nec parum felices bene nati.
Petr. Frank.

VII.

Absurdum et puerile pro rationali foret medico dosin a pharmacologis adsignatam nusquam velle transgredi.

VIII.

Quo majori contra morbum quempiam laudantur remedia

numero, tanto majori sub ejus cura premimur egestate.

IX.

Cor non est unicus circulationis fons.

X.

Medicus simul Chirurgus sit oportet.

XI.

Salus infantis utero nondum enixi matris saluti postponenda.

XII.

Lues venerea absque mercurio sanari valet.

XIII.

Dokimasia pulmonum sola non sufficit ad eruendam vitam infantis post partum.

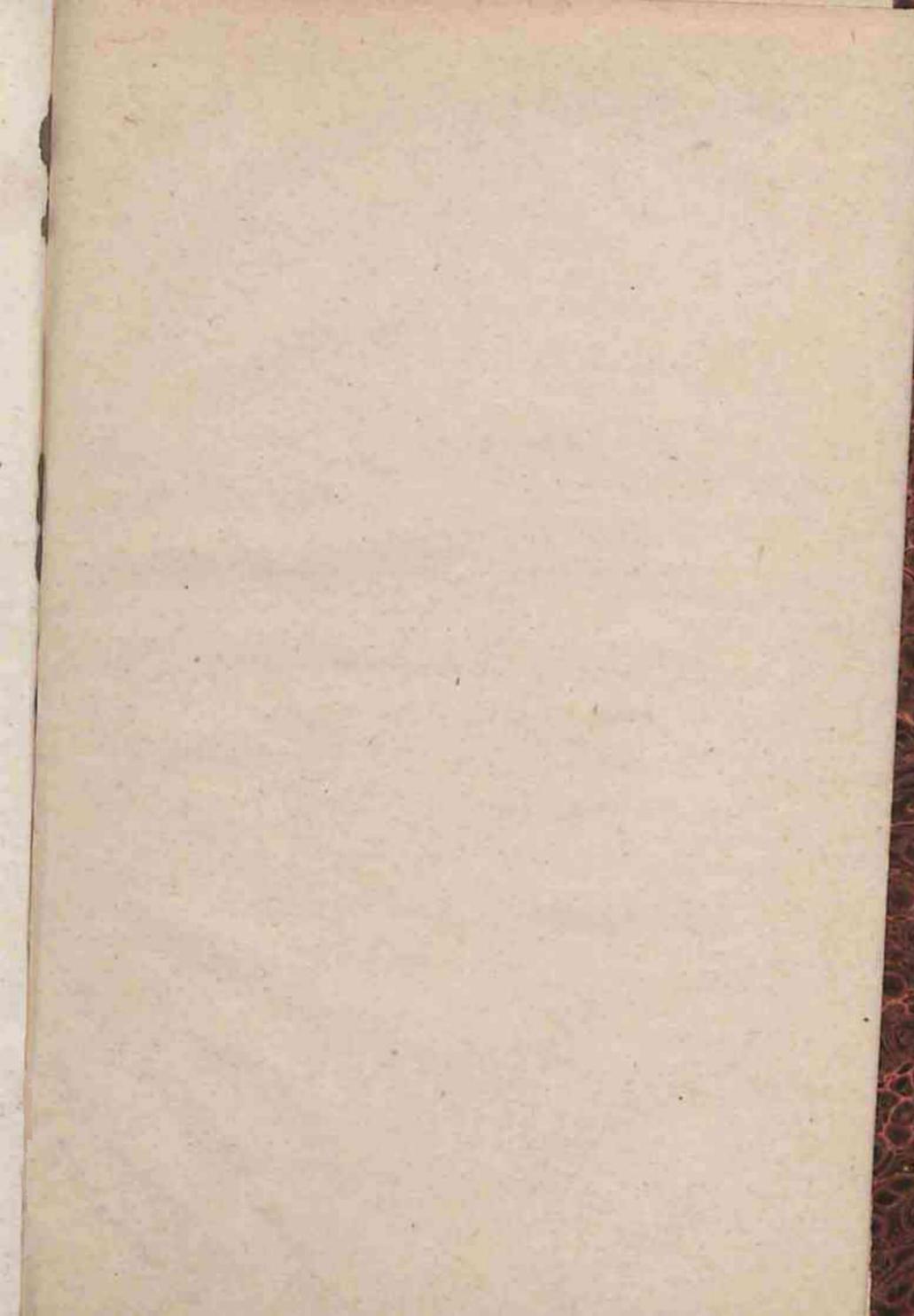
XIV.

Differt oleum tartari per deliquium a solutione carbonatis kali.

XV.

Lumen, quod diagnosi recentiori aevo adfulsit, Anatomiae pathologicae et Stethoscopio debetur.

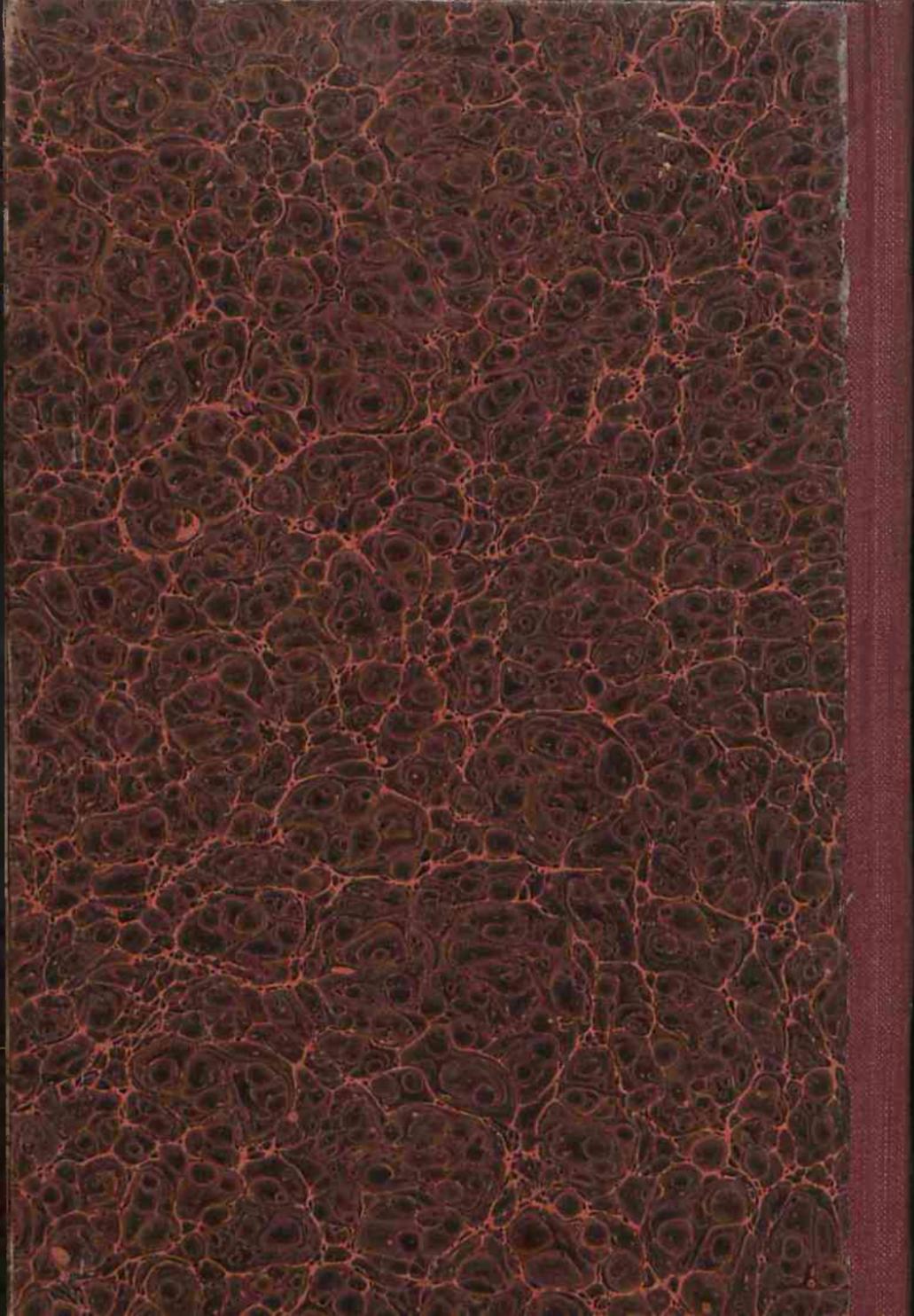

UB Med Uni Wien

+AM273347407

www.books2ebooks.eu